

Reforma u Inspekciji rada

Na okruglom stolu, održanom u četvrtak, 24. juna u Skupštini Vojvodine, poslodavci, predstavnici sindikata i druge zainteresovane javnosti, među kojima su bili i predstavnici UVRE, detaljno su upoznati sa promenama u načinu rada Inspekcije rada, proizašlih iz projekta modernizacije koji je započet u novosadskom odeljenju a zatim proširen i na sva odeljenja u Srbiji.

Načelnica novosadskog odeljenja Inspekcije rada Ljiljana Stojšin je sa saradnicima predstavila rezultate u dosadašnjoj modernizaciji rada ove inspekcije kao i plan rada za naredne 4 godine. Suština promena bazirana je na edukaciji inspektora kako bi svaki od inspektora bio osposobljen da obavi kompletnu kontrolu, umesto dosadašnje segmentirane kontrole u kojima su inspektori pravne struke obavljali kontrole iz oblasti radnih odnosa a inspektori inženjerske struke kontrole iz oblasti zaštite na radu. „Integrirani inspektori, odnosno, inspektori sa integriranim znanjem, osposobljeni za kompletnu kontrolu, uvođenje novih metoda kao i formiranje timova zaduženih za određene privredne delatnosti, omogućili su da broj inspektora u Novom Sadu ostane isti a da se broj inspeksijskih nadzora poveća gotovo 100%“, rekla je Ljiljana Stojšin prezentujući rezultate modernizacije rada Inspekcije.

Na osnovu iskustava a pogotovu na osnovu rezultata ostvarenih u novosadskom odeljenju Inspekcije rada, u okviru pilot projekta, republički organi su pokrenuli projekat modernizacije na teritoriji cele Srbije čije sprovođenje je u toku.

Dosadašnji način funkcionisanja Inspekcije rada nije mogao da zadovolji potrebe zaposlenih i poslodavaca koji rade u drugačijem privrednom ambijentu u kojem je promenjen položaj i zaposlenih i poslodavaca u odnosu na period od pre 15-20 godina, objasnila je Ljiljana Stojšin. Otuda je modernizacija rada Inspekcije obuhvatila i formiranje timova za permanentno praćenje prakse u Evropskoj uniji, stalno stručno usavršavanje, uvođenje sistema „javnih menadžera“, orijentaciju ka preventivnom delovanju, korektivnim merama a tek onda i ka sankcijama. Planirano je i uvođenje Kodeksa integriteta inspektora što će detaljnije definisati budući Zakon o inspekciji rada koji je trenutno u fazi nacрта kao i stručnog ispit za inspektore koji treba da pokaže da li inspektor, nakon godinu dana rada, ispunjava zahteve Kodeksa.

Analiza podataka prikupljenih u inspeksijskim nadzorima je još jedna bitna novina u modernizaciji inspekcije. „Analize omogućavaju da precizno identifikujemo probleme i napravimo planove za njihovo rešavanje“, rekla je Ljiljana Stojšić govoreći o prioritetima u planu rada do 2014. godine.

Prema njenim rečima u narednom periodu prioriteti su: bezbednost i zdravlje na radu i ključne oblasti u okviru uslova rada što uključuje i nadzor poslodavaca koji u većem obimu ne primenjuju propise. Suzbijanje rada na crno, kontrola zarada, radnog vremena i godišnjih odmora su pritoriteti Inspekcije rada u okviru nadzora iz oblasti radnih odnosa.

Izraženo u brojkama, analize Inspekcije rada pokazuju da se zaposleni, u oblasti zaštite zdravlja i bezbednosti na radu, najčešće obraćaju Inspekciji zbog: neprijavlivanja povreda na radu od strane poslodavaca, zatim zbog neadekvatnih uslova rada i tek na kraju zbog toga što poslodavac nije obezbedio sredstva za rad. Ljiljana Stojšin je naglasila da Inspekcija rada i dalje prima anonimne prijave kako bi osobe koje rade na crno, bez straha, mogle da prijave poslodavca kod kojeg rade na crno. „U takvim slučajevima Inspekcija prevashodno traži od poslodavca da radnika na crno prijavi i nije nam prvenstveni cilj - kažnjavanje poslodavca. Suština je da se promeni status lica, da pređe u redovan radni odnos“, rekla je načelnica Inspekcije i dodala da su precizno identifikovane privredne delatnosti a i poslodavci kod kojih je ova pojava najmasovnija.

Tokom prošle godine novosadsko odeljenje Inspekcije rada je otkrilo 5734 radnika „na crno“, pokazuju podaci Inspekcije koja je u tom periodu obavila 40 222 nadzora u oblasti radnih odnosa, nešto više od 18.000 iz oblasti zaštite na radu i preko 8000 integrisanih nadzora. Podaci pokazuju da je oko 80% poslodavaca donelo Akt o proceni rizika. Međutim, veliki problem je primena tog akta. „U velikom broju slučajeva Akt ne odgovara praktičnom stanju na radnom mestu“, naglasila je Ljiljana Stojšić i dodala da je Inspekcija „fleksibilna i stav je Inspekcije da se u takvim slučajevima nalaže promena Akta.“ Odnos poslodavaca prema primeni propisa ilustruje i podataka da je „samo 3% poslodavaca u Kolektivnim ugovorima uredilo obaveze i odgovornosti poslodavaca u oblasti bezbednosti na radu dok 12% njih ni na koji način nije to uredilo a čak 43% nije uredilo na zakonom popisan način.“ U proteklih 10 godina opao je broj povreda na radu uključujući i povrede sa smrtnim ishodom ali, po oceni Ljiljane Stojšić, broj povreda i dalje „zabrinjava“.

Predstavnici Inspekcije rada su predstavili i nacrt Zakona o inspekciji rada na kojem je, među ostalima radila i načelnica novosadskog odeljenja. Ona je naglasila da su predložena rešenja urađena u kontekstu reforme Inspekcije te su otuda, u pripremi nacrta, korišćena međunarodna dokumenta kao i uporedni dokumenti zemalja regiona. Istakla je uvođenje odredbe o „saradnji sa socijalnim partnerima“ koja ne postoji čak ni u Zakonu o ministarstvima što jasno ilustruje tendenciju ka kreiranju modernog, reformski orijentisanog pravnog akta.

Prezentacija modernizacije Inspekcije rada je kod učesnika okruglog stola naišla je nepodeljno pozitivnu reakciju kakva se retko viđa na skupovima na kojima državni organi prezentuju rezultate rada. U diskusiji se, između ostalog čulo da se Inspekcija rada i do sada razlikovala od ostalih inspekcija prvenstveno po tome što svoj učinak i rezultate ne bazira isključivo na broju naplaćenih kazni, već na preventivnom delovanju što bi trebalo da bude putokaz i za druge inspekcije.